

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

X. De Crimine Assasinij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

Sess. 25. cap. 19. de Reformat. sed ratio-
nis istius exigua vis est; quia excommu-
nicatos quoque Immunitatis suffragio de-
fendi, patet ex dictis *Lib. 3. tit. 49. n. 78.*
& istius ademptionem non infert pri-
vatio sacra sepultura, Ambrosin. *de Im-
munit. cap. 8. n. 12. & cit. Del bene dub. 20. f. 6. n. 2.*

144. Infertur decimò à Diana *p. 4. tract. 1. resol. 46.* eòdem defendi, qui quo-
modocunque occidit infidelem; quòd hic
non sit proximus noster; cùm sit extra
Ecclesiam: & nobiscum non communi-
cet in Fide ac Sacramentis. Sed ratio hæc
nimium probat; cùm ex ea pronum sit
inferre, eòdem defendi, qui sub amicitia
specie occidit hæreticum, vel alium
peccatorem; quia iste in Gratia & Cha-
ritate: ille insuper nobis non communi-
cat in Fide. Quare meliùs Farinac. *cap. 8. n. 120.* cuiuscunque hominis etiam in-
fidelis cæde, amicitia specie illatâ, Im-
munitatis præsidium amitti docet; quòd
etiam infidelis proximus noster sit; cùm
eamdem nobiscum naturam participet; i-
deoque præceptum de proximo, sicut
nos ipsos diligendo, ad eum quoque se
extendat, Palao *Tract. 11. disp. unic. p. 9. n. 31.*
145. Infertur undecimo, eadem gaude-
re, qui proximum proditoriè vulnerat,
eique necandi animò venenum præbet, si
mors non sequatur, Farinac. *cit. cap. 9. n. 145.* quia Constitutio Gregoriana, uti
& *c. 1. hic* utuntur verbò *Occiderit*, quod
est temporis præteriti perfecti, & deno-
tat actum perfectum & consummatum,
l. 1. §. 1. ff. Quod quisque jur. in ale. Sc. Gellius Lib. 7. Noct. Attic. cap. 17. & Baldus in l. Damni 18. §. Sabini 11. ff. de Damno infecti.
146. Infertur duodecimò à Diana *p. 6. tract. 1. resol. 12. & cit. Del bene dub. 20. n. 8. eòdem* gaudere, qui aliquem dedu-

cit ad locum, in quo eum ab alio præ-
vider occidendum; quòd, licet Prodi-
toriè, tamen non physice, sed moraliter
duntaxat occidat: *Constitutio* autem &
c. 1. cit. de nece physice, sive propria a-
ctione illatâ, sint exaudienda. Contra-
rium tamen æquè probabiliter sustinet
Peregrin. de Immunit. cap. 7. n. 9.

ARTICULUS X.

De Crimine Assas- sinii.

SUMMARIUM.

147. *Assassini olim soli Infideles:*
148. *Hodie etiam sunt Fideles pretiò*
conducti,
149. *Vel aliquem conducentes ad oc-*
cidendum Christianum, sunt.
150. *Eorum crimina atrocissimum,*
151. *Pænæque Ecclesiastica gravissima,*
sunt:
152. *Privatiòque Ecclesiastica Immu-*
nitatis in eos,
153. *Eòsque recipientes, defendentes vel*
occultantes constituta.
154. *In foro etiam Seculari variè pu-*
niuntur.
155. *Immunitate gaudet solâ spe pretiò*
occidens,
156. *Eòque etiam acceptò, si mors non*
sequatur.
157. *Hic tamen verius in asylo tutus*
non est.
158. *Assassinium pretium modicum;*
159. *Et promissio incerta & generalis*
inducit:
160. *Non tamen facta ad occidendum*
Paganum vel Judeum,
161. *Aut ad Christianum solùm vulne-*
randum, deformandum &c.
Assassini

147. **A**ssassini olim dicebantur Populus infidelis, Phœnicii ad sitis montibus & scopulis circumdatus: cujus Religio, Fideique dogma præcipuum erat, observare Principis sui nutus & imperia, præsertim in trucidandis Principibus & Magnatibus Christianis: quò modò istorum multos interfectos, in c. 1. in 6. testantur Glossa & Holtiensis: & missos ex Oriente in Galliam ejusmodi sicarios, qui mortem S. Ludovico Regi Christianissimo inferrent, Odoric. Rainald. ad Annum Christi 1236. n. 46. refert. Hujusmodi autem sanguinolenta imperia si exequerentur sicarii, in hac: si executionem tentandò occumberent, in altera saltem vita beatos se fore, sicut vanâ, sic firmissimâ persuasione crediderunt, Jacob. Vitrac. *Hist. Oriental. cap. 14.* & Rainald. ad Annum Christi 1257. n. 60.

148. Hodie vocabulò ab ipsis translato & significatione extensâ Assassini vocantur quicumque, tam fideles quàm infideles, qui pecuniâ aliâve re pretiò æstimabili datâ vel promissâ aliquem, cujuscunque statûs & conditionis, Christianû, non præcaventem, de alterius mandato occidunt (ut in Italia solent sicarii, qui Bravi dicuntur) vel etiam occidi mandant, ut in c. 1. cit. DD. passim notant; quantumvis enim ejus textus de Infidelibus & Mandatariis loquatur, communi tamen sensu & usu ad fideles & mandantes extenditur, teste Farinac. *Prax. Criminal. q. 123. n. 19.* Guttierrez *Pract. Lib. 3. q. 7. n. 4.* & Pignatell. *Tom. 9. consult. 43. n. 4.*

150. Esse autem Assassini crimen ex atrocissimis, probè advertit Innocentius IV. propter horrendâ inhumanitatis & detestandâ, in eoque prædominantis excessum, id *Scelus execrabile*, nec immeritò appellans; cum in eo, qui in alicujus fide-

lis caput percussorem emere non veretur, voluntatem Christiani nominis obcæcâ tam odio & sanguinis siti exæstantem: in sicario ferinam immanitatem & cupiditatem lucri insatiatam prodat; ut mirum non sit, à memorato Papa c. 1. cit. extremæ ultionis pœnas in ejus reos constitutas: quarum

151. Prima est excommunicatio, quæ ipsò factò & ante omnem sententiam incurritur: verisimilius tamen reservata non est, Joan. Andr. in c. cit. n. 5. & Farinac. q. cit. n. 11.

Secunda, depositio à dignitate, honore, Ordine, officio & beneficio: quæ, licet ipsa quoque ipsò factò incurritur, sententiam tamen, non incursûs pœnæ, sed criminis declaratoriam exigit, ut beneficia &c. reo actu auferri possint, Holtienl. in c. cit. n. 36. cit. Farinac. n. 17. & Suarez de *Censur. disp. 23. f. 5. n. 46.* id desumentes ex verbis, *Postquam confiterit, aliquem scelus tam execrabile commisisse.* Eâ autem declaratione factâ Assassini, tanquam criminis publici rei, infamiâ notati intelliguntur, Barbosa in c. 1. cit. n. 13. & cit. Pignatell. n. 66.

Tertia est diffidatio perpetua à toto populo Christiano; ut, saltem post sententiâ criminis declaratoriam, Assassini, perduellionis rei instar, à quolibet privato impune offendi valeant & occidi, eorûmque bona à consanguineis proximioribus aut fisco occupari, Sylvester V. *Assassinus n. 3.* & cit. Farinac. n. 10.

Quarta est irregularitas, in homicidii vel mutilationis injustæ per se vel alios commissæ reos constituta, can. *Si quis viduam 8. dist. 50. c. Sicut 6. & c. fin.* suprâ à n. 53. declarata.

152. Quinta, privatio Ecclesiasticæ Immunitatis, ut Assassini laici, ad Ecclesias vel Monasteria confugientes, Seculari curiæ reposcenti tradendi sint ex consuetudi-

inuetudine, *c. 1. cit.* sic interpretante, & Constitutione Gregorii XIV. *Lib. 3. tit. 49. à n. 25.* relata: si autem clerici fuerint, post sententiam criminis declaratoriam in eos, quasi omni privilegio clericali nudatos, procedere valeat curia Secularis, *Gutierrez cit. q. 7. à n. 23.* & Pignatell. *n. 68.* Quod tamen de clericis negat Barbosa *in c. cit. n. 14.*

153. Eadem poenae ab Innocentio IV. porriguntur in eos, qui Assassinum sive eum, quem ad necem Christiano inferendam pretio conductum sciunt, receptaverint, vel defenderint, vel occultaverint: eade receptione, defensione vel occultatione verè causa fuerint necis per illum illatae, *cit. Farinac. à n. 29. Gutierrez n. 57. & Pignatell. n. 16.*

154. Quantumvis autem communi Jure Imperiali, & ipsa etiam Ordinatione Caroli V. ulla specialis poena in Assassinos constituta non extet, Tribunalium tamen usu & locorum statutis non simplici mortis poenà afficiuntur: & alicubi quidem equi caudae alligati ad supplicii locum rapi, vel praevia ustulatione plecti capite; alibi subiti rotæ, vel huic in altum erectæ punitorum membra iniici, impletive: & rursum alibi laqueò præfocatorum cadavera in frustra dissecati: & demum alibi, quoad punitionem, publicis latronibus æquiparari consueverunt; quod istorum instar ad hominis interemptionem lucri cupiditate sint inducti, *Placha Lib. 1. de Delict. cap. 19. n. 5. Clarus §. Assassinium, n. 3. Carpzovius Pract. Criminal. q. 18. à n. 13. & 37.* Hæc Jure aut praxi satis recepta.

155. Dubium autem est primò, an Assassinii poenis obnoxii sint, & Ecclesiasticæ immunitatis suffragium amittant, qui solà spe præmii aut lucri obtinendi aliquem occidunt. Ratio dubitandi est; quòd tales Assassini habeantur per proclamata

Urbis, *Farinac. cit. q. 123. n. 39.* eorumque instar Neapoli plectantur, qui solò placendi studiò occidunt, *Novarius Q. 2. Forens. p. 1. q. 52.* Verùm, si mandatum aut promissio non interveniat, neque hunc neque illos ex asylo excludi, & Jure latis poenis teneri, ex dictis constat; quòd sine mandantis & mandatarii consensu & pecunia vel mercede, istiusque promissione propriè dictum Assassinium non detur, *Stephan. Gratian. Discept. cap. 598. n. 12. Guazzinus Reor. Defens. 1. cap. 13. & Sperellus Decis. 102. à n. 7. præsertim n. 12. ubi multis DD. relatis, Corpus delicti, in hoc crimine probandum, consistere, ait in tractatu seu mandato ab uno dato, ab altero acceptato, mediante pecunià aliave re pretio estimabili, aut istius promissione.*

Dubium secundò est, an talis immunitate priveretur, & relatas poenas incurrat, etiam si Christiani hominis mors non sequatur. Id enim affirmant *cit. Placha cap. 19. n. 24. Gutierrez q. 7. n. 54. Farinac. q. 123. n. 104. & n. 106. & Gratianus n. 6.* & desumunt partim ex *c. 1. cit.* ubi non solum, qui Christianum aliquem interfecerit: sed & qui eum interficere mandaverit, tanquam reus Assassinii plecti jubetur, *Quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur, ex trita & Curiarum usu recepta Regula, quæ dicitur, in atrocissimis, si quis ad actum proximum devenit, eum poenà delicti consummati, etiam effectu non secuto, plecti, arg. l. Si quis, non dicam §. C. de Episc. & Cleric.* quam *Farinac. l. cit.* pluribus firmat, & in Assassinio procedere docet cum *Menochio de Arbitr. casu 360. n. 42. & Covarruvia in Clem. Si furiosus p. 2. pr. n. 6. & 9.* Confirmatur, quoad privationem Immunitatis, ex contextu Constitutionis Gregorianæ; quia ista, ubi in homicidio actum perfectum exigit, id expri-

fd exprimit, v.g. *Qui proditorie proximum suum occiderint*: in Assassino autem solum exigit, ut quis ejus criminis sit reus: ad quod juxta dicta c. 1. cit. non exigitur; ut actus perfectus & caedes sit consummata.

Negativam tamen sustinent Gomez Tom. 3. Var. cap. 3. n. 11, & 30. Diana p. 1. tract. 1. resol. 18. Sperellus cit. Decis. 102. à n. 25. & Pignatell. cit. Consult. 43. à n. 9. & eruerentur ex cit. Constitutione: quæ crimina aliqua excipiendò semper ad supremum eorum gradum respexisse videtur, etiam antiqua Jura & communes DD. Opiniones corrigendò: & nulli alteri delicto, nisi consummato, sacræ immunitatis suffragium adimit. Unde idem dicunt de Assassino, quem cæteris jungit per particulam *Et*, quæ inter similia aut æqualia poni, & partem dubiam per aliam certam declarare solet, l. 1. ff. de Reb. dub. Menoch. de Arbitr. Lib. 1. q. 7. n. 35. Neque, ut inquirunt, obstat c. 1. cit. quia istius textus loquitur de infidelibus: & licet consuetudo ejus dispositionem extenderit ad Assassinum fidelem, eam tamen non extendit quoad poenam Ordinariam, infligendam delicto non consummato. Imò universalis, non Italiæ duntaxat, sed Christiani Orbis totius usu, Assassino, etiam cum ad actum proximum devenit, non Ordinariam, sed mitiorem poenam extraordinariam imponi, cit. Gomez n. 11. & Farinac. n. 16. tradunt; quæ Generali consuetudine omnia Jura, conatum plenitima poenâ delicti consummati, correctæ esse asserit Bartol. in l. Divus 14. ff. de Sicariis & Speculat. Tit. de Accusat. §. 1. Addere his lubet doctrinam Clari §. fin. q. 92. n. 2. asserentis, etsi iudex conatum impunitum relinquere regulariter non debeat, nihilominus quando lex aut statutum eum puniri Ordina-

riâ poenâ specialiter non jubet; eâ reum, nisi effectu secuto, non plestendum: quod superioribus annis in Bavaria nostra observatum, perhibet Haunold. Tom. 6. tract. 2. n. 178. licet ipse in crimine Assassini conatum & actum saltem proximum, etiam morte non secutâ, poenâ Ordinariâ plesti n. 129. cum Deciano Tract. Criminal. Lib. 6. cap. 30. n. 13. & ad privationem Immunitatis inducendam sufficere, verisimilibus existimet *ibid.* n. 229. cum Bonacina Tom. 2. disp. 3. q. 7. p. 6. §. 5. n. 6. Barbosa cit. cap. 3. n. 97. Farinac. Append. cap. 8. n. 128. & Palao Tract. 11. disp. unic. p. 9. n. 39.

Dubium tertio est de pretio dato vel promisso: ad quod, ut Assassinum constituat, Farinac. cit. q. 123. n. 43. & Diana p. 1. tract. 1. resol. 111. exigunt

Primò; ut sit notabile five in magna quantitate, ex ratione; quòd aliàs non censetur esse causa criminis tam atrocis, eò ipsò; quòd res exigua non videatur habere vim, animum ad id perpetrandum movendi. At melius Haunold. l. cit. n. 222. distinguit; vel enim rei exiguæ præstatione vel promissione facilius ad occidendum inductus fuit: vel, quòd absque eo ex alio motivo constituerit occidere, eo inductus non fuit? Si prius, quantumcunque exigui valoris fuerit, sufficit ad Assassinum & privationem immunitatis: imò pretii parvitas potius auget, quàm minuat delictum; quòd majorem malitiam & crudelitatem arguat in occidente, sicut juxta communem sententiam malitiam auget in Simonia, Palao cit. p. 9. n. 35. & Del bene cit. cap. 16. dub. 21. f. 1. n. 10. Si posterius; (quòd, cum res data vel promissa exigua est, in dubio præsumitur) tunc non constituet Assassinum, ab Ecclesiis excludendum: quòd fortassis solum voluerunt esse, Farinacius & Diana.

Secundò

X

159. Secundò iidem exigunt; ut pretium sit certum & specificum; quod incerta & generalis promissio, v.g. quòd in occurrente necessitate non sit defuturus, nullam pariat obligationem: eaque stante, actio gratis fieri censeatur, prout etiam docent Baldus *Consil.* 383. & Baiard. ad Clarum §. *Assassinium* n. 7. Alii tamen quamcunque pretiò æstimabilem promissionem seriò factam, licet generalis & incerta sit, si eà sicarius ad occidendum principaliter motus sit, Assassinium constitutere volunt, & in Concilio Neapolitano decisum, asserunt apud *cit.* Del bene n. 12.

Tertiò requirunt; ut pretii datio sive promissionis executio sit in potestate promittentis; ideoque ad Assassinium insufficientem existimant promissionem, de filia matrimonio iungenda interfectori. Sed verius est, etiam tali promissione, si eà ad necem proximo inferendam sicarius permotus sit, assassinium constitui. Ratio est; quia etiam talis promissio æstimabilis est: & secutà nece inducit obligationem adhibendi conatum & diligentiam, ad matrimonium filiaè persuadendum, Decianus *l. cit. cap. 3. n. 16. in fine*, & Palao *p. 9. cit. n. 34.*

160. Dubium quartò est de eo, qui occidit paganum vel Judæum. Quem, si pretiò conductus sit, perinde ut Christiani hominis interfectorem, ex alylo sacro excludunt, Farinac. *cit. cap. 8. n. 120.* Marius Ital. *Lib. 1. de Immunit. cap. 9. §. 4. n. 20.* & Pignatell. *cit. Consult. 43. n. 13.* Moventur paritate cum eo, qui talem proditoriè occidit; hunc enim Alysò non defendi, dictum est n. 144. quòd proximi nomine veniat etiam infidelis: & sicut respectu Proditoriaè, sic etiam respectu cædis per Assassinium commissæ infidelitas sit qualitas merè accidentalis. Sed de rigore Juris verius est con-

trarium: quod cum Claro §. *Assassinium* n. 2. & Covarruvia *Lib. 2. Var. cap. 29. n. 10.* & communi atque in praxi recepta sententia defendunt Ambrosin. *de Immunit. cap. 7. n. 12.* Guazzin. *Reor defens. 1. cap. 38. n. 42.* Palao *cit. p. 9. n. 35.* Haunold. *cit. Tract. 1. n. 225.* & Corneus *Lib. 1. Consil. 249. n. 21.* ubi ait, clericum quendam Assassinatùs pœnam evasisse; quòd ab ipso ita interfectus non fuerit Christianus. Ratio est; quia, istius duntaxat cæde propriè dictum assassinium committi, patet ex *c. 1. cit. verbis, Quicumque quempiam Christianorum* (quorum salutis & incolumitati consulere *c. cit.* Innocentius IV. intendit) per prædictos Assassinos interfici fecerit. Neque refert; quòd Christiani mentionem non faciat Bulla Gregorii XIV. quia nihilominus Assassinium in *c. 1. cit.* sensu accepisse, censetur, Haunold. *cit. n. 225.*

Neque hac in re paritas est cum homicida Proditorio; quia hunc immunitatis suffragiò privans, tam *c. 1. hâc Rubrica* quàm *Constitutio* Gregoriana, utitur verbis: *Qui occiderit proximum suum*: quæ verificantur in infideli: non etiam *c. 1. in 6. disertè* loquens de nece illata Christiano. Rectè tamen hoc locò DD. monent, occisum, siquidem in territorio Christianorum, & ubi infideles liberè habitare non permittuntur, interfectus sit, in dubio, fidelem fuisse, præsumi ex eo, quod communiter accidit, *l. Certi 9. §. 3. ff. de Reb. credit.* Clarus *l. cit.* Gutierrez *Practic. Lib. 3. q. 7. n. 8.* & Palao *cit. n. 35. in fine.*

161. Dubium quintò est, an Assassinii crimine & pœnis teneatur pretiò conducens aut conductus, ad Christianum hominem vulnerandum, deformandum, mutilandum. Non obscurè id sustinet Alexand. *Lib. 6. Consil. 168. n. 5.* Sed contra mentem S. Congregat. *Super negotiis Episc.*

Episc. & Regular. cujus 25. Janii 1601. Neapolim reddita declaratio est, Gaudet immunitate, qui mandat, aut mandatum recipit, vel cooperatur propter pretium acceptum vel promissum ad faciem cuiusdam ferrò deformandum aut vulnerandam. Rationem S. Congregatio reddit; Quia tales impropiè dicuntur Assassini: nec tales sunt in sensu c. 1. cit. relatæ Constitutionis Innocentianæ; cum ista loquatur de sola conductione ad occidendum & procurandam mortem non solum corporum, sed & animarum: & tanquam pœnalis extensionem à cæde ad vulnerationem, deformationem, membri debilitationem, mutilationemque non admittat, arg. Reg. Odiâ 15. in 6. eist. Guttierrez n. 69. Farinac. q. 123. n. 139. & cap. 8. n. 135. Pignatell. n. 11. & Haunold. n. 227.

ARTICULUS XI.

De Dispensatione in Irregularitate orta ex Homicidio vel Mutilatione.

SUMMARIUM.

162. In hac irregularitate dispensat Papa.
 163. Ex concessione Tridentini etiam Episcopi:
 164. Si ea orta non sit ex homicidio iusto,
 165. Aut injusto voluntario quocunque:
 166. Sed ex casuali,
 167. Vel mutilatione occulta, non deducta ad forum contentiosum.
 168. Occultum non est, quod est evidens, aut probari potest.
 169. Secundum aliquos quocunque notorium non est.

170. Ad fori illud deductum dicitur id, super quo lis contestata est:
 171. Non quomodocunque, sed cum effectu:
 172. Quò secus & cum reo punito Episcopus non dispensat.

Certum est, dispensari in hac Irregularitate posse, saltem à Papa; quia ex una, sicut cæteræ omnes, sic etiam ex homicidio quocunque & mutilatione orta irregularitas Jure Ecclesiastico est introducta, ut cum aliis T. T. & Canonistis tradunt Navarrus *Manual. cap. 27. n. 191.* Covarruvias in *Clement. Si furiosus p. 1. pr. n. 2.* & perquam eruditè ostendit Suarez de *Censur. disp. 40. f. 4. n. 2.* Non obscure idem insinuat Bonifacius VIII. pollutione Ecclesiæ per humani sanguinis effusionem &c. irregularitatis laqueum incurri, negans ex ratione, quòd id non sit expressum in Jure, *c. Is qui 18. pr. de Sent. excom. in 6.* ex altera verò parte, à Papa, tanquam suprema & Christi vicaria potestate in terris, omne Jus Ecclesiasticum dispensandò relaxari valeat, *can. Inferior 4. dist. 21. & c. Proposuit 4. de Concess. Prab. Innocent. in c. Innotuit 20. de Elect.*

Neque, ut primò intuitu videtur, cum hac doctrina pugnat; quòd ex homicidio, præsertim injusto, orta irregularitas dici solet indispensabilis; neque id immerito; cum illi annexa jam fuisse videatur Jure Divino Veteri, *Non adificabis mihi templum, quia vir sanguinum es, Lib. 2. Reg. cap. 7. v. 5.* & Novo, *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum &c. non percussorem, 1. Timoth. cap. 3. v. 3.* qualis vel maximè est homicida. At revera horum Jurium neutrum cum doctrina illa pugnat. Vetus; quia leges illius cæ-